

ΘΡΑΥΣΜΑΤΑ ΠΙΝΑΚΙΩΝ ΚΑΙ ΑΓΓΕΙΩΝ ΕΞ ΕΛΕΥΣΙΝΟΣ

(πίναξ 12)

Σκάπτων προπέρουσι πρὸς ἀνατολὰς τῆς πομπικῆς ὁδοῦ κατὰ τὸ μεταξὺ ταύτης καὶ τοῦ ἐξ ὤμων πλίνθων τοίχου μέρος εὔρον εἰς τὰ βαθύτατα τῆς ἐκεῖ ἐπιχώσεως στρώματα¹ καὶ παρ' αὐτὸν σχεδὸν τὸν βράχον μετὰ καὶ ἄλλων εὐρημάτων καὶ τὰ δύο θραύσματα τοῦ ἀγγείου (ἀμφορέως;) οὗ ἔχει πρὸ ὀφθαλμῶν τὴν εἰκόνα εἰς τὸ πραγματικὸν μέγεθος² ὁ ἀναγνώστης τῶν γραμμῶν τούτων· δυστυχῶς πᾶσαι μου αἱ προσπάθειαι πρὸς εὑρεσιν καὶ τῶν ἄλλων τεμαχίων, ὥστε νὰποτελεσθῇ τοῦλάχιστον ὀλόκληρος ὁ λαιμὸς τοῦ ἀγγείου καὶ κατ' ἀκολουθίαν καὶ ἡ ἐπὶ τοῦ χείλους τοῦ στομίου αὐτοῦ ἐπιγραφὴ, ἀπέβησαν μάταιαι, ἐλπίδας δὲ πολλὰς δὲν ἔχω νὰνεύρω αὐτὰ ἀλλαχοῦ· ἀλλὰ καὶ αὐτὰ τὰ περισωθέντα ἡμῖν θραύσματα, καίπερ προσαρμύζοντα κατὰ τὸ ἀνώτερον αὐτῶν μέρος, ὡς βλέπει ὁ ἀναγνώστης ἐν τῇ εἰκόνι, πάλιν ἀφίνουσι κενὸν ἐν τῷ μεταξὺ, πρᾶγμα λυπηρὸν, διότι δυσκατάληπτον ἀποβαίνει, ἐμοὶ τοῦλάχιστον, τὸ κατ' ἐκεῖνο τὸ μέρος εἰκονιζόμενον ἀντικείμενον. Τὸ προεξέχον τοῦ στομίου μέρος ἐκόσμη μετὰξὺ δύο ἐρυθρῶν ταινιῶν σύμπλεγμα ἐκ φύλλων καὶ καλύκων λωτοῦ ἐναλλάξ τεθειμένων· τὰ φύλλα ἔχουσι βαθὺ ἐρυθρὸν χρῶμα, αἱ δὲ κάλυκες εἰσι μέλανι χρώματι γεγραμμέναι, λευκῶ δὲ ὁ ὀφθαλμὸς αὐτῶν. Ὑπὸ τὸ στόμιον περιθεῖ τὸν λαιμὸν μέλαινα ταινία καὶ ὑπὸ ταύτην ἑτέρα στενοτέρα ἐρυθρά, ὑπὸ δὲ ταύτην καὶ μέχρις αὐτῆς φθάνουσαι εἰκονίζονται αἱ μορφαί. Σφύζονται νῦν τούτων πρὸς τὰ δεξιὰ τοῦ ὀρθῶντος, ἀνδρὸς μὲν τὸ ἀνώτερον μέρος τοῦ σώματος, πωγωνοφόρου καὶ κομῶντος φοροῦντος δὲ δίχρου³ χιτῶνα καὶ ἐπ' αὐτοῦ ἱμάτιον, γυναικὸς

δὲ τὸ πρόσωπον σχεδὸν ὀλόκληρον καὶ τοῦ κρανίου τὸ πλεῖστον· ἴσταντο δὲ ἀντιμέτωποι ἀλλήλων καὶ οἶονεἰ εἰς ζωηρὰν συνδιάλεξιν, ὡς ἔστιν εἰκάσαι ἐκ τῆς χειρονομίας τοῦ ἀνδρὸς καὶ τῆς ἐν γένει ἐκφράσεως τῶν προσώπων. Πρὸς τὰριστερὰ τοῦ θεατοῦ σφύζονται ἐπίσης ἀνδρὸς μὲν ἡ κεφαλὴ μετὰ μέρος τοῦ λαιμοῦ πωγωνοφόρου καὶ κομῶντος ὡσαύτως, γυναικὸς δὲ ἡ κεφαλὴ μετὰ τοῦ λαιμοῦ σχεδὸν ὀλοκλήρου, ἀλλὰ τὸ πρόσωπον αὐτῆς ἀπετρίβη ὀλίγον τι κατὰ τὸ πηγούριον· ἡ θέσις ὁμοίως αὐτῶν εἶναι πάντῃ διάφορος τῆς τῶν προηγουμένων· εἰκονίζονται ὁ εἷς κατόπιν τοῦ ἄλλου καὶ πρὸς τὰ ἐμπρός, ἤτοι πρὸς τὰριστερὰ, ἀμφοτέρω βλέποντες· ἐν τῷ μέσῳ δὲ τῶν δύο τούτων ζευγῶν εἰκονίζετο τὸ δυσκατάληπτον ἐκεῖνο πρᾶγμα, ὅπερ ἤδη ἐμνημόνευσα. Εἰκονίζοντο δὲ, ὡς συνήθως ἐν τοῖς τοιοῦτοις ἀγγείοις, αἱ μορφαί ἐν καταγραφῇ. Ἡ ὅλη ἐργασία τοῦ ἀγγείου φαίνεται οὔσα οὐχὶ τις ἀκριβολόγος· ὁ πηλὸς αὐτοῦ μέτριος καὶ οὐχὶ πάνυ καλῶς ἐψημένος· καὶ ὁμοίως ὁ ποιήσας αὐτὸ τεχνίτης δὲν ἀπηξίωσε νὰ θέσῃ ἐπ' αὐτοῦ τὴν ὑπογραφὴν του ὡς θὰ ἐλέγομεν σήμερον.

Κλειμαχος μ' ἐποίησε κεμικε

ἀνακράζει ἡ ἐπὶ τοῦ χείλους τοῦ ἐπιγραφῆ. Κλειμαχος οὐδ' ὡς ὄνομα κύριον δὲν φέρεται ἀναγεγραμμένον ἐν τῷ λεξικῷ τοῦ Pape· πολὺ δὲ ὀλιγώτερον ὡς ἀγγειογράφος καὶ τοῦτο ἀποτελεῖ ἀναντιρρήτως τὴν ἀξίαν τῶν ἡμετέρων θραυσμάτων· μᾶς γνωρίζουσι δηλ. καὶ ἕτερον ἀγγειογρά-

προσώπου τῆς πρὸς τὰ δεξιὰ τοῦ θεατοῦ γυναικὸς, τοῦ ὀπίου ὡσαύτως οὐδὲν ἔχοντος τοῦ λευκοῦ τοῦ χρωματισμοῦ διεσώθη· ἐκ τούτου δὲ τοῦ λόγου ὁρμώμενος ὁ λιθογράφος λευκὸν ἐπέθηκε χρῶμα καὶ ἐπὶ τῆς ταινίας τῆς κόμης αὐτῆς, ὅχι ὀρθῶς, ὡς νομίζω, (καὶ λυποῦμαι διότι ἐγκαίρως δὲν παρετήρησα τὸ πρᾶγμα) διότι ἐνταῦθα ἤρμοξε μάλλον τὸ κόκκινον χρῶμα· κοκκίνη ἦν ἡ ταινία καὶ τῆς ἑτέρας γυναικὸς. Ἐν γένει δὲ τὰ χρώματα ἀπεδόθησαν ἐν τῇ εἰκόνι οὐχὶ ἀκριβῶς οἷα νῦν εἰσι πολλαχοῦ τοῦ ἀγγείου, ἀλλ' οἷα ὠφείλον νὰ ἦναι· διότι καὶ αὐτὸ τὸ μέλαν φαίνεται νῦν ἐνιαχοῦ ὡσεὶ ἐξίτηλον γενόμενον, διότι ἐξ ἀρχῆς δὲν εἶχε πιάσει καλῶς, ὡς κοινῶς λέγομεν. Ὁ ἐρυθροξανθὸς ὁμοίως τοῦ ἀγγείου καὶ ὁ κίρρος τῆς πινακίδος χρωματισμὸς ἀπεδόθη ἐν τῇ εἰκόνι ὡς οἷον τε πιστότερον.

¹ Παράβ. Πρακτικὰ τοῦ ἔτους 1887 σελ. 57.

² Ὑπὸ τὸν ἀριθ. 1 α ἐσημειώθη ἡ ἐνεπίγραφος ἐπιφάνεια τοῦ χείλους τοῦ στομίου, ὑπὸ δὲ τὸν ἀριθ. 1 β ἡ διατομὴ τοῦ ἀγγείου, ὅπως δειχθῇ τὸ πάχος καὶ τὰ διάφορα αὐτοῦ προεξέχοντα μέρη.

³ Τοῦ λευκοῦ χρώματος τοῦ χιτῶνός του οὐδὲ τὸ ἐλάχιστον σφύζεται ἔχοντος, ἀλλὰ τὸ μέλαν ἐκεῖ χρῶμα ὅλως ἀλαμπές ὃν δεικνύει σαφῶς ὅτι ἐπ' αὐτοῦ ἕτερον χρῶμα ἦν ἐπιτεθειμένον· ἐν τῇ εἰκόνι ἐπετέθη λευκὸν χρῶμα ὅχι μόνον κατ' ἀναλογίαν ἄλλων ὁμοίων ἀγγείων, ἀλλὰ καὶ διότι παρετήρηθη ὅτι ἐκεῖ κυρίως τὸ μέλαν χρῶμα εἶναι ὅλως ἀμαυρὸν ἐνθα ἐπεκάλητο ἄλλοτε λευκὸν χρῶμα, ὡς λ. χ. ἐπὶ τοῦ

φον τῆς μελανομόρφου ἀγγειογραφίας· ἀλλὰ καὶ ἡ γραφή τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ διὰ τοῦ εἰ παράδοξος φαίνεται μοι ἀναλογιζομένῳ ὅτι ἕτερος ἀγγειογράφος τοῦ ἡμετέρου Κλειμάχου οὐχὶ ἀρχαιότερος τοὺς χρόνους, νεωστὶ δὲ ὡσαύτως τὸ πρῶτον γνωστός γενόμενος καὶ τὸ πρῶτον συνθετικὸν τοῦ ὀνόματός του ἐκ τῆς αὐτῆς ἔχων ρίζης Κλέσορος ὑπογράφεται¹· τὸ ὅτι δὲ ἐν τῇ γραφῇ τοῦ Σ ἀμφιταλάντευσιν τινα δεικνύει τὸ ἡμέτερον ἀγγεῖον, οὐδὲν ἐνέχει τὸ καινοφανές, διότι ὄχι μόνον ἐν ἀγγείοις ἀλλὰ καὶ ἐν λίθοις εὕρηται τὸ τετρασκελές Σ ἤδη καὶ κατ' αὐτὴν τὴν 6^η π. Χ. ἑκατονταετηρίδα², ἐγὼ δὲ νομίζω ὅτι καὶ τῆς ἐν Ἀκροπόλει τῶν Ἀθηνῶν εὕρεθισης στήλης τὸ ὄνομα Λυσίας μὲ τοιοῦτον σίγμα (Σ) ἦν γεγραμμένον, τοῦλάχιστον τοιοῦτον ἐράνη μοι παρατυχόντι κατὰ τὴν εὕρεσιν τῆς, οὐδὲ πιστεύω ὅτι τοῦτο προῆλθεν ἐξ ἀπροσεξίας τοῦ γράψαντος³. Ἄλλο βεβαίως τὸ ζήτημα, ἂν καὶ ἐν τοῖς ἀναθηματικοῖς βάθροις τοῖς ἐν Ἀκροπόλει Ἀθηνῶν εὕρεθις τοῦ Ἑνδοίου καὶ τοῦ Θεοδώρου⁴ πρέπει κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον νὰ ἐξηγηθῇ τὸ ἀπαντῶν τετρασκελές Σ ἢ ἂν τουναντίον ἐκ τῆς τούτου ὑπάρξεως παρὰ τὸ τρισκελές ἀνάγκη νὰ δεχθῶμεν ὅτι Ἴωνες ὄντες οἱ τεχνῖται ἐκεῖνοι διὰ τοῦ Ἴωνικοῦ ἀλφαβήτου ἐπέγραψαν καὶ τὰ ὀνόματά των.

Καὶ ταῦτα μὲν τοιαῦτα· τί δ' ἄρα γε ἦν γεγραμμένον μετὰ τὸ σύνθηρες καὶ σαφές ἐκεῖνο Κλειμάχος μ' ἐποίησε; σφύζονται νῦν ἔτι σαφῆ ἐξ γράμματα ΚΕΜΙΚΕ· τί δὲ τὸ ἑβδομον εἶναι ἀδηλον⁵· ἀλλὰ καὶ τοῦτο ἂν ἐσφύζετο ἀμφιβάλλω ἂν θὰ ἐποριζόμεθα σαφέστερόν τι νόημα. Νὰ ὑποθέσωμεν ὅτι κατ' ἐκθλιψιν ἐρρήθη Κέμι = καὶ ἐμι = καὶ εἰμι θὰ ἦτο τολμηρόν, διότι, ὅσον ἐγὼ τοῦλάχιστον ἠξέυρω, τοιαύτης τινὸς ἐκθλίψεως παράδειγμα δὲν ὑπάρχει· ἐπίσης πολὺ πιθανὴ δὲν μοι φαίνεται ἡ ὑπόθεσις, ὅτι ὄνομα τι ἐκεῖ οἰονόδηποτε ἐκρύπτετο. Ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ οἱ ἀγγειο-

γράφοι ὑπέπιπτον εἰς γραφικὰ ἀμαρτήματα, ἅτινα καὶ ἄφινον οὕτως ἀδιόρθωτα, εἰ καὶ ἡ διόρθωσις αὐτῶν δὲν ἦτο ἴσως ἀδύνατος· οὐδὲν τὸ παράδοξον λοιπὸν νὰ ὑπέπεσεν εἰς τοιοῦτον γραφικὸν σφάλμα καὶ ὁ ἡμέτερος Κλειμάχος¹.

Τοῦ πινακίου, οὗ ἐν τῷ αὐτῷ πίνακι παρέχομεν τὴν εἰκόνα (ἀριθ. 2) τὰ τεμάχια εὐρέθησαν πρὸ 5 ἑτῶν κατὰ τὰ χρώματα τοῦ βωμοῦ ὡς φέρεται σημειωμένον ἐν τῷ ἡμερολογίῳ μου². Τὰ τρία, τὰ καὶ προσαρμύζοντα ἀκριβῶς καὶ ἀποτελοῦντα τὸ ἀνώτερον αὐτῆς μέρος, ἐν τῷ αὐτῷ τόπῳ, καὶ τὴν αὐτὴν ἡμέραν· τὸ τέταρτον (τὸ κατώτατον) μετὰ τινος ἡμέρας ἐκεῖ που πλησίον, ἀλλ' ὄχι καὶ ἐν τῷ αὐτῷ ἀκριβῶς τόπῳ. Καὶ ὅμως πάντες οἱ ἰδόντες αὐτὰ συμφωνοῦσι ὅτι τῆς αὐτῆς πινακίδος εἶναι καὶ τοῦτο μέρος, ἧς καὶ τὰ ἄλλα τρία τὰ προσαρμύζοντα, καὶ τούτου ἕνεκα συναπεικονίσθη ἐνταῦθα εἰς 0,002-0,003 μείζονα ἀπόστασιν ἢ ὅσον τὰ ἐλλείποντα εἰς συμπλήρωσιν τῆς ἐπιγραφῆς γράμματα μετρούμενα παρεῖχον, διότι ἡ μείζων αὐτοῦ πρὸς τὰ ἄλλα τρία πλησίασις ἔφερεν εἰς τὸ ἄτοπον τοῦ νὰ φαίνεται ἡ πρὸς τὰ ὀπίσω κλίσις τοῦ σώματος τοῦ εἰκονιζομένου (κλίσις ἀληθῶς παράδοξος) ἔτι μείζων· ἀλλὰ καὶ ἡ ἀπόστασις τῶν καθ' ἕκαστα γραμμάτων ἀπ' ἀλλήλων καὶ ἐν τοῖς σφύζομένοις δὲν εἶναι πανταχοῦ ἡ αὐτή, ὥστε οὐδόλως ἀπίθανον τὰ ἐλλείποντα 8 γράμματα νὰ κατεῖχον μείζονα τόπον ἢ τὰ ὑπάρχοντα συνεχῆ 8 κατὰ τὸ ἄνω μέρος τῆς πινακίδος, ἀγγείων δὲ οὕτω μακρὰ εἰκονιζόντων τὰ πρόσωπα ὑπάρχουσι πολλὰ παραδείγματα³.

¹ Τὰ δύο περιωθέντα θραύσματα τοῦ ἀγγείου ἔσα σχεδὸν ὄντα πρὸς ἄλληλα ἀποτελοῦσι τὸ ἥμισυ περίπου τοῦ κύκλου τοῦ στομίου τοῦ λαμποῦ αὐτοῦ· ἀλλὰ τὸ ἕτερον αὐτῶν εἶναι καὶ ἦτο προωρισμένον νὰ ἦναι ἀνεπίγραφον, ἀφοῦ φέρει κατὰ τὸ χεῖλος μέλαν γάνωμα, τὰ δὲ γράμματα ἔγραψεν ὁ τεχνίτης ἐπὶ τοῦ ἐρυθροξάνθου ἐδάφους διὰ μέλανος. Τὸ πολὺ πολὺ λοιπὸν θὰ ἠδυνάμεθα νὰ ὑποθέσωμεν ὅτι ἡ ἐπιγραφὴ κατελάμβανε τὰ 3/4 τοῦ ὅλου κύκλου τοῦ στομίου 70 περίπου ἀριθμοῦσα γράμματα· ἀλλὰ πολὺ πιθανώτερον εἶναι νὰ ὑποθέσωμεν αὐτὴν πολὺ μικροτέραν τὸ 1/3 μόλις τοῦ κύκλου καταλαμβάνουσαν. Ἡ συμπλήρωσις, ἣν φίλος ἀνὴρ εἰκασε, Κλειμάχος μέποίησε καὶ εἰμι κέραμος ἱερά θὰ ἦτο ἴσως ὄχι ἄτοπος, ἂν τάνωτέρω περὶ τοῦ Κέμι ἠδύναντο νὰ οἰκονομηθῶσι, καὶ ἂν τὸ τελευταῖον γράμμα ἠδύναντο νὰ ἦναι καὶ Ρ.

² Παράβ. Πρακτ. τοῦ ἔτους 1884 σελ. 76, Ἐφημ. Ἀρχ. 1885 σελ. 178 σημ. 2. Τὰ τρία τεμάχια φέρουσι ζωηρά τὰ ἴχνη τῆς ἐκ πυρὸς βλάβης καὶ μόνον τὸ τέταρτον, τὸ μὴ προσαρμύζομενον, σφύζει τῆς πινακίδος τὸν ἀρχικὸν χρωματισμόν.

³ Παράβ. Ulrichs, Beiträge zur Kunstgeschichte σελ. 21. Τὴν παραπομπὴν ὀφείλω εἰς τὸν κ. Wolters.

¹ Παράβ. Δελτίον Ἀρχαιολογικὸν 1889 σελ. 64· περὶ τούτου τοῦ τεχνίτου ὠμίλησεν ἐν τῷ ἐνταῦθα Γερμ. Ἰνστιτούτῳ ὁ διδάκτωρ κ. Schneider, ἀλλὰ τὴν διατριβὴν του δὲν εἶδον ἀκόμη δημοσιευμένην.

² Kirchhoff. Studien, ἐκδ. 4η, σελ. 94.

³ Παράβ. Δελτ. Ἀρχ. 1888, σελ. 44.

⁴ Παράβ. Δελ. Ἀρχ. 1888, σελ. 208-209 καὶ τὰς ἐκεῖ παραπομπάς.

⁵ Ἐν τῇ ἀπεικονίσει τῆς ἐπιγραφῆς φαίνεται ὡς λείψανον ἑνὸς Υ ἀλλὰ ἐν τῷ πρωτοτύπῳ δὲν εἶναι τόσον σαφές.

Ὡς βλέπει ὁ ἀναγνώστης εἰκονίζετο ἀνὴρ (ἢ κεφαλή μετὰ τοῦ λαιμοῦ ἐξέλιπον) ἰστάμενος, πρὸς τὰριστερὰ ἐστραμμένος καὶ σκῆπτρον ἐν τῇ δεξιᾷ κρατῶν· ὅτι ἐφόρει στικτὸν χιτῶνα καὶ ἐπ' αὐτοῦ ἱμάτιον, ὅπερ δίχρουν ἐν τῷ συνόλω αὐτοῦ διεποικίλλετο συγχρόνως καὶ διὰ τινων ἄλλων κοσμημάτων, δηλον· ἀσαφές μόνον, ἐμοὶ τοῦλάχιστον, εἶναι τίνι τρόπῳ περιεβάλλετο αὐτὸ ὁ εἰκονιζόμενος καὶ ἴσως ὁ μόνος λόγος ὁ δυνάμενος νὰ κινήσῃ τινὰς εἰς ἀμφιβολίαν περὶ τοῦ ἀν καὶ τὸ τέταρτον τεμάχιον (τὸ κάτω) ἀληθῶς τῆς αὐτῆς πινακίδος εἶναι· ἐπίσης ἀσαφές εἶναι καὶ τοῦ ἀριστεροῦ βραχίονος ἢ ἀπεικόνισις ἀν τῷ ὄντι τούτου εἶναι λείψανον ὑπὸ τοῦ ἱματίου περικεκαλυμμένου¹ τὸ ὑπὲρ τὰ γράμματα ὁρώμενον ἐρυθρὸν μέρος τῆς πινακίδος καὶ δὲν εἶναι τῆς κόμης μέρος, ὅποτε πάλιν ἢ ἔλλειψις καὶ τῆς ἐλαχίστης δηλώσεως τοῦ βραχίονος θὰ ἦτο ἔτι παραδοξότερα. Πρὸ τοῦ ἀνδρὸς εἰκονίζετο γυνὴ καθ' ὁμοίαν περίπου στάσιν, ἥτοι πρὸς τὰριστερὰ ὡσαύτως βλέπουσα, ὡς καὶ τὸ σῶμα αὐτῆς οὐχὶ ὅλως ἐν καταγραφῇ ἦτο, ὡς φαίνεται, ἀπεικονισμένον· ἐφόρει ἐπίσης ὠραῖον στικτὸν χιτῶνα ἀχειρίδωτον, καὶ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς ἔφερε μικρὸν διάδημα ἔχουσα πρὸς τούτοις τὴν εἰς κόρυμβον ὅμοιον τῷ τοῦ δισκοβόλου τοῦ Διπύλου ἀπολήγουσαν κόμην διὰ διπλῆς ταινίας κατὰ τὴν

θέσιν περίπου τῶν ὠτων ἀναδεδεμένην. Δυστυχῶς ταύτης πολὺ ὀλιγώτερον μέρος διεσώθη· καὶ ὅμως τὸ περίγραμμα αὐτῆς κάλλιον καὶ σαφέστερον τοῦ ἀνδρὸς φαίνεται ὄν. Τρίτη μορφή δὲν πιστεύω νὰ εἰκονίζετο ἐπὶ τῆς πινακίδος, ἥς αἱ δύο ὀπαὶ (ἢ κάτω μὸλις κατὰ τὸ ἡμισυ σφίζεται) κατὰ μέσον του τοῦ ὄλου τῆς πλάτους τοποθετημέναι ἐχρησίμευον πρὸς προσήλωσιν τῆς πινακίδος· λέγω δὲ προσήλωσιν καὶ ὄχι ἀνάρτησιν διότι πρὸς τοῦτο ἢ κάτω ὀπὴ θὰ ἦτο ἀνεξήγητος. Ἀλλὰ τίνα ἄρα γε ἦσαν τὰ εἰκονιζόμενα πρόσωπα; Τὰ πινακία ταῦτα ἦσαν ὡς τὸ πολὺ, ὡς ὀρθῶς ὁ Wolters ἀνωτέρω παρατηρεῖ (σελ. 181-182) ἀναθηματικά· οὐδὲ ὅλως ἀπίθανον λοιπὸν νὰ εἰκονίζοντο ἐπὶ τῆς ἡμετέρας πινακίδος ὁ Πλούτων καὶ ἡ Περσεφόνη. Ἀλλὰ τὴν ἀξίαν αὐτῆς δὲν ἀποτελοῦσι κυρίως τὰ εἰκονιζόμενα πρόσωπα, ἀλλ' ἢ ἐπ' αὐτῆς ἐπιγραφὴ, ἐξ ἧς καὶ νέος ἡμῖν γνωρίζεται ἀγγειογράφος τῆς μελανομόρφου ἀγγειογραφίας καὶ οὗτος, ὡς ἐκ τῆς πινακίδος φαίνεται, οὐκ εὐκαταφρόνητος· Εὐφίλετο φθέγγονται τὰ γράμματα, ὅτι δὲ Εὐφίλετο[ς ἐποίησε]ν ἢ ὀρθότερον¹ Εὐφίλετο[ς ἔγραψε]ν πρέπει νὰ συμπληρώσωμεν, οὐ χρῆζει μακρῶν λόγων εἰς ἀπόδειξιν.

Ἐν Μεγάραις τῇ 28 Ἰουνίου 1889.

Δ. ΦΙΛΙΟΣ

ΕΙΔΗΣΕΙΣ

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΕΝ ΒΑΦΕΙΩ ΤΑΦΟΥ

Ὁ τὸ 1805 ὑπὸ τοῦ Gropius ἀνακαλυφθεὶς καὶ ὑπὸ πολλῶν ἄλλων κατόπιν ἐπισκεφθεὶς θολωτὸς τάφος παρὰ τὸ Βαφεῖο (ὄρα Belger Beiträge zur Kenntniss der gr. Kuppelgräber σ. 31 ἐξ.) ἀνεσκάφη πρὸ τινος ὑπὸ τοῦ ὑποσημειομένου δαπάνῃ τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρίας. Ἡ ἐργασία διήρκεσε 40 ἡμέρας περίπου ἦτοι ἀπὸ 23 ἕως τέλους μαρτίου καὶ ἀπὸ 1 Μαΐου ἕως 3 Ἰουνίου. Ὁ δρόμος ἔχει μῆκος 29,80 μ., ὁ δεξιὸς ὅμως τῷ εἰσιόντι τοίχος σώζεται εἰς μῆκος 23,10· πλάτος τοῦ δρόμου πρὸ τοῦ στομίου μὲν 3,45, πρὸς τὸ πέρασ ὅμως τοῦ δεξιοῦ τοίχου 3,18. Οἱ τοῖχοι εἶναι ἐκτισμένοι διὰ μικρῶν ἀκατεργάστων πλακῶν τεμονομένων οὕτω, ὡς μοι εἶπον, εἰς τὰς ὑπωρείας τοῦ Ταῦγέτου. Τὸ στόμιον ἔχει βάθος κάτω 4,56 μ., πλ. δὲ εἰς μὲν τὸ ἐσωτερικὸν (πρὸς τὴν θύλον) ἄκρον 1,65, εἰς δὲ τὸ ἐξωτερικὸν 1,93. Οἱ τοῖχοι (παραστάδες) αὐτοῦ εἶναι ὠκοδομημένοι διὰ μεγάλων πελεκητῶν λίθων, αἱ δ' ἄρμογαὶ αὐτῶν κεκαλυμμένοι ὑπὸ ἀσβέστου, ὡς ἐν τῷ τάφῳ τοῦ Ἑραίου καὶ τῷ προτέρῳ ἐν Μυκῆναις ἀνακα-

λυφθέντι· περιεργότερον ὅμως ἐν τῷ τοῦ Βαφειοῦ εἶναι, ὅτι καὶ βλάβαι τῶν λίθων καὶ ῥωγμαὶ προξενηθεῖσαι ὑπὸ τοῦ βάρους τοῦ ὑπερθύρου ἐσκαπᾶσθησαν ὑστερώτερον δι' ἀσβέστου, ὅπως μὴ φαίνωνται. Τῶν παραστάδων ἡ μὲν ἀριστ. τῷ εἰσιόντι εἶναι κατεστραμμένη μέχρι τοῦ μέσου ὕψους περίπου, τῆς δ' ἑτέρας μέρος σώζεται μέχρι 4,20, ὅσον ἦτο τὸ ἀρχικὸν ὕψος. Τὸ ὑπέρθυρον λείπει. Ἐν τῷ ἑδάφει τοῦ στομίου ὑπάρχει ἐσκαμμένος λάκκος οὐχὶ λίαν κανονικὸς ἔχων μῆκος πλευρῶν 1,60 ἕως 1,90 καὶ βάθος 1,90, στενοῦμενος δὲ πρὸς τὰ κάτω· τὸ στόμιον δὲν εὐρέθῃ πεφραγμένον διὰ τοίχου, ἴσως ἕνεκα τοῦ πρωτοφανοῦς ἐν τῷ ἑδάφει αὐτοῦ λάκκου. Ἡ θύλος ἔχει διάμετρον 10,15 ἕως 10,35, εἶναι δὲ ἐκτισμένη ὡς καὶ οἱ τοῦ δρόμου τοῖχοι, διὰ μικρῶν πλακῶν· οἱ δόμοι αὐτῆς σώζονται ἐνιαχοῦ μέχρις ὕψους 3 μέτρων. Τὸ ἑδάφος αὐτῆς, ὃ ἀποτελεῖ ὁ φυσικὸς βράχος, ἦν ἐπιστρωμένον, πλὴν ὀλίγων μερῶν, διὰ στρώματος γῆς μελανῆς καὶ τινων ἀνθράκων ἐκ πυρᾶς προερχομένων· ἐν τῷ στρώματι τούτῳ εὐρίσκοντο διεσπαρμένα τὰ κτερίσματα (μόνον τὸ πρὸς τὸ στόμιον τρίτον μέρος τοῦ τά-

¹ Παράβ. καὶ Gerhard Auserl. Vas. 417, 418.

¹ Παράβ. Klein, Griech. Vasen mit Meistersignaturen, 1886, σελ. 6, σημ. καὶ σελ. 49.

ΘΡΑΥΣΜΑΤΑ ΠΙΝΑΚΙΟΥ ΚΑΙ ΑΓΓΕΙΟΥ ΕΞ ΕΛΕΥΣΙΝΟΣ